EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 14.11.2008
KOM(2008) 718 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma Bendrijos kontrolės sistema, skirta atitikčiai bendrosios žuvininkystės politikos taisyklėms užtikrinti, pasiūlymo

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma Bendrijos kontrolės sistema, skirta atitikčiai bendrosios žuvininkystės politikos taisyklėms užtikrinti, pasiūlymo

1. ĮVADAS IR APLINKYBĖS

Europos žuvininkystės kontrolės politika yra esminė bendrosios žuvininkystės politikos (BŽP) dalis, kadangi bendrosios žuvininkystės politikos patikimumas priklauso nuo veiksmingo kontrolės politikos taikymo. Kontrolės politika buvo kelis kartus reformuojama: visų pirma 1993 m., kai buvo priimtas šiuo metu galiojantis reglamentas, tada 1998 m. siekiant įtraukti žvejybos pastangų kontrolę ir galiausiai – 2002 m., tuo pat metu, kai buvo vykdoma bendrosios žuvininkystės politikos (BŽP) reforma, kurią įgyvendinant buvo galima aiškiau apibrėžti Komisijos ir valstybių narių atsakomybę, sustiprinti valstybių narių bendradarbiavimą ir įsteigti Bendrijos žuvininkystės kontrolės agentūrą.

Nepaisant to, kad buvo padaryta tam tikra pažanga, bendrai sutariama, kad bendrojoje žuvininkystės politikoje dar yra nemažai trūkumų, tokių kaip žuvų išteklių pereikvojimas dėl perteklinių ES žvejybos laivyno pajėgumų ir ypač kontrolės politikos trūkumai.

Komisija, siekdama panaikinti šiuos trūkumus, ėmėsi kelių iniciatyvų, tarp jų – 2007 m. liepos mėn. paskelbtas laivyno restruktūrizavimo priemonių paketas ir neseniai priimta žuvininkystės kontrolės mechanizmo, kuriuo siekiama panaikinti neteisėtą, nedeklaruojamą ir nereglamentuojamą žvejybą (reglamentas dėl kovos su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama žvejyba), reforma. Komisija taip pat pradėjo diskusiją apie tai, kaip nuo 2012 m. pradėti išsamų BŽP veiksmingumo patikrinimą. Tačiau vidutinės trukmės laikotarpiu, vykdant BŽP taikomos kontrolės sistemos reformą, turėtų labai pagerėti žvejybos valdymo veiksmingumas Bendrijoje.

2002 m. nustatyta kontrolės sistema turi didelių trūkumų ir todėl kyla abejonių dėl bendro jos veiksmingumo. Kaip pabrėžė Europos Komisija[1] ir Europos Audito Rūmai[2] – dabartinė kontrolės sistema yra neveiksminga, brangi, sudėtinga ir ja nepasiekiama norimų rezultatų. Silpna kontrolės politika neigiamai veikia kitų BŽP sričių įgyvendinimą ir kenkia išteklių išsaugojimo ir žvejybos pastangų valdymo iniciatyvoms. Todėl kontrolės trūkumai dar labiau silpnina BŽP veiksmingumą ir, atrodo, ja nesugebama pasiekti svarbiausio tikslo. Nors BŽP įgyvendinama jau keletą metų, Bendrijos vandenyse esančių išteklių būklė tebekelia nerimą, o keletas išteklių išeikvoti labiau nei leidžiama laikantis tausaus išteklių naudojimo principo. Užsitęsusios kontrolės politikos nesėkmės ateityje turės rimtų pasekmių žuvų ištekliams, žuvininkystės pramonei ir nuo žuvininkystės priklausantiems regionams. Atsižvelgdama į tai, Komisija siūlo iš esmės reformuoti BŽP kontrolės sistemą imantis spręsti visus jos trūkumus ir modernizuojant metodus.

Naujasis reglamentas dėl kontrolės bus taikomas visai žuvininkystei ir su žuvininkyste susijusiai veiklai Bendrijos vandenyse, valstybėse narėse ir Bendrijos žvejybos laivų žvejybos

---

[1] COM(2007) 167.
[2] Specialioji ataskaita Nr. 7/2007.

veiklai ne Bendrijos vandenyse. Juo bus papildytas reglamentas dėl kovos su neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama žvejyba bei reglamentas dėl Bendrijos žvejybos laivų žvejybos veiklos ne Bendrijos vandenyse leidimų. Juo užtikrinama, kad tarp Bendrijos ir trečiųjų šalių piliečių nebūtų jokios diskriminacijos. Šie trys reglamentai sudarys naująją kontrolės sistemą.

Šiame komunikate aprašyta dabartinė padėtis ir kylantys sunkumai, pristatomos esminės naujosios kontrolės strategijos dalys ir išvardijamos siūlomos priemonės.

1.1. Dabartinė padėtis

Buvo išvardytos kelios svarbios problemos, susijusios su BŽP kontrolės politikos taikymo būdu; jos susijusios arba su kontrolės režimo trūkumais, arba su struktūrinėmis problemomis ir sunkumais žvejybos sektoriuje.

1.1.1. Audito Rūmų išvados ir rekomendacijos

Neseniai Audito Rūmai atliko BŽP taikomos kontrolės, inspektavimo ir sankcijų sistemos vertinimą[3]. Vertinimo išvadose teigiama, kad, pvz., šiuo metu galiojanti reguliavimo sistema yra netinkama, o galiojančių procedūrų nepakanka išsamiems duomenims surinkti ir įvairių duomenų neatitikimui aptikti. Be to, nacionalinės inspektavimo sistemos netinkamos užkirsti kelią pažeidimams ar juos nustatyti, o dėl tų sistemų skirtumų nėra užtikrinamas pakankamas inspektavimo lygis ir nėra gerinama inspektavimo veikla. Tokiomis sąlygomis ir turėdama ribotus įgaliojimus, Komisija negali sistemingai nustatyti valstybių narių perduodamų duomenų klaidų ir trūkumų bei negali prižiūrėti nacionalinių kontrolės sistemų ir pateikti galutinės nuomonės apie bendrą nacionalinių sistemų veiksmingumą.

1.1.2. Pasenę ir nenuoseklūs kontrolės būdai

Pagal Bendrijos kontrolės sistemą visų pirma kontroliuojamas tik kvotų išnaudojimas ir techninės žvejybos proceso priemonės, o kitiems BŽP aspektams, pvz., transportui ir pardavimui, skiriama nepakankamai dėmesio. Iškilo nauji, į dabartinę sistemą neįtraukti kontrolės poreikiai, ypač poreikiai, susiję su žvejybos pastangų sistemomis ir biologiniu požiūriu pažeidžiamomis žvejybos zonomis. Pastaraisiais metais dedamos didelės pastangos sukurti žvejybos išteklių tausaus naudojimo ir ilgalaikio valdymo sistemą; norint, kad šios pastangos būtų sėkmingos, reikia sukurti visapusišką ir veiksmingą kontrolės sistemą.

1.1.3. Pertekliniai pajėgumai

Kontrolės sistemos trūkumus dar labiau apsunkina bendras pastovus Bendrijos žvejybos laivynų perteklinis pajėgumas. Dėl šios esminės struktūrinės problemos žvejybiniai laivynai yra nepelningi, ji skatina BŽP taisyklių nesilaikymą. Daugeliui laivų savininkų kvotų viršijimas yra vienintelis būdas pelningai veikti, todėl savo žvejybos veikla jie pereikvoja žuvų išteklius. Taip susidaro užburtas ratas: siekdami ekonominio išlikimo, žvejybos laivų savininkai pereikvoja žuvų išteklius ir padidina ekonominį spaudimą ateinančiais metais sužvejoti dar daugiau, tačiau teisės aktais suteikiamos žvejybos galimybės ir kvotos yra dar labiau mažinamos, kadangi žuvų išgaudoma per daug. Tai kelia ne tik rimtų ekologinių pasekmių, bet ir mažėja teisėtai sugautos žuvies kaina. Taip per trumpą laiką pakenkiama žvejams, kurie dirba teisėtais būdais, ir ilgainiui mažėja rinkai tiekiamų produktų kiekis.

---

[3] Specialioji ataskaita Nr. 7/2007.

1.2. Taisyklių nesilaikymo motyvai

Buvo nustatyti keli motyvai, kodėl bendrai nesilaikoma BŽP taisyklių. Dėl visų šių motyvų kontrolės sistema negali būti sėkmingai taikoma.

Nepaisant perteklinio žvejybos laivyno pajėgumo, taisyklių žvejybos sektoriuje nepaisoma ir dėl to, kad dėl labai didelių spragų nacionalinėse kontrolės sistemose pažeidimus sunku susekti. Be to, valstybės narės labai skirtingu dažniu ir intensyvumu taiko kontrolės ir inspektavimo priemones, o žvejams tenka taikytis su skirtingomis procedūromis ir praktika. Tai kelia neaiškumų, inspektavimo ataskaitos tampa nepatikimomis, todėl juridinių ir administracinių procedūrų pažeidimų atveju pasidaro sunkiau sistemingai imtis tolesnių veiksmų. Be to, netgi jei nusižengimas nustatomas, nėra garantijos, kad bus taikomos atitinkamos sankcijos, kadangi dabartinė sankcijų sistema netinkama ir nėra pakankamai atgrasanti.

Antrasis taisyklių nesilaikymo motyvas susijęs su teisiniu pačios kontrolės politikos pagrindu bei Komisijos ir valstybių narių atitinkamais vaidmenimis. Per pastaruosius keletą metų teisinis pagrindas iš dalies buvo keičiamas keletą kartų; jis tapo per daug sudėtingas ir jis išdėstytas keliuose reglamentuose. Dėl tokio sudėtingumo bei nenuoseklumo trūksta aiškumo ir teisinio tikslumo, todėl valstybėms narėms arba žvejybos pramonės atstovams sunku pripažinti taisykles ir jų laikytis.

Trečia, dabartinėje kontrolės sistemoje Komisija numatė tik keletą ribotų ir neveiksmingų kontrolės mechanizmų. BŽP priskiriama išimtinei Europos bendrijos, kuri nustato teisinį pagrindą, kompetencijai. Valstybės narės turi užtikrinti, kad žvejai, perdirbėjai ir prekybininkai laikytųsi šio teisinio pagrindo. Todėl didžiausia valstybių narių atsakomybė – užtikrinti veiksmingą kontrolę, inspektavimą ir BŽP taisyklių įgyvendinimą. Komisijos, kaip Sutarties sergėtojos, užduotis – užtikrinti, kad valstybės narės vykdytų savo įsipareigojimus. Todėl Komisija prižiūri, kaip valstybės narės įgyvendina BŽP. Tačiau priemonės, kuriomis Komisija užtikrina, kad valstybės narės vykdytų savo įsipareigojimus, gali būti taikomos tik tais atvejais, kai pažeidžiami Bendrijos teisės aktai. Be to, įsipareigojimų nevykdymo atveju taikomi procesai yra ilgi, sudėtingi ir tik išimties atvejais veiksmingi.

2. APLINKOS IR SOCIALINĖS EKONOMINĖS PROBLEMOS

Dabartinio kontrolės režimo neveiksmingumas turi pasekmių. Plačiai paplitęs teisės aktų nesilaikymas ir besikartojantys BŽP taisyklių pažeidimai daro keleriopą žalą: žalą jūrų biologinei įvairovei bei ekosistemoms ir kelia rimtų ekonominių bei socialinių pasekmių Bendrijos žvejybos pramonei, įskaitant perdirbimo ir prekybos sektorių.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal gausius žuvų išteklius galima spręsti apie sveiką aplinką, jeigu dabartinė situacija nesikeis, žuvų ištekliai negalės visiškai atsinaujinti. Tokiu atveju žvejyba dabartinėmis sąlygomis, kai viršijamos teisės aktais nustatytos normos arba žuvų išteklių atsinaujinimo galimybės, greičiausiai liktų bendru Bendrosios žuvininkystės politikos bruožu. Padidėjęs spaudimas žvejoti daugiau, nei leidžiama teisės aktais, būtų ypač nuostolingas ekosistemai, kadangi bendras sugauti leidžiamas kiekis (BSLK) skaičiuojamas leidžiant ištraukti tik tiek žuvų, kiek nekeltų grėsmės atitinkamiems žuvų ištekliams. Neteisėta žvejyba, kai sužvejojama daugiau žuvų nei leistina, kenkia išteklių atsinaujinimui bei gali pakenkti ir kitoms rūšims, susijusioms su žuvų ištekliais, kurių žvejyba yra neteisėta, nedeklaruojama ir nereglamentuojama. Tai dar labiau paveiktų ekosistemą.

Jei taip tęsis ir toliau, bendras sugaunamų žuvų kiekis bus netgi mažesnis ir vienos žuvies vertė bus mažesnė nei tausiai žvejojant išteklius. Bus ne tik prarastos galimos įplaukos, bet ir padidės sąnaudos, kadangi norint sugauti tiek žuvų, kad būtų gauta pakankamai pajamų, reikės didesnių žvejybos pastangų. Mažėjant darbo užmokesčiui ir esant nedidelei kapitalo grąžai, daugiau žvejų bus priversti palikti žvejybos pramonę, todėl pakrančių zonose, kuriose ir taip dažnai yra mažesnė darbo pasiūla nei kituose rajonuose, padidės nedarbas.

Remiantis šiais faktais galima teigti, kad BŽP kontrolės sistemai reikia skubios ir plačios reformos.[4]

3. NAUJAS POŽIŪRIS Į KONTROLĘ. BŽP KONTROLĖS POLITIKOS REFORMOS PASIŪLYMAS

Bendras siūlomos reformos tikslas – sukurti išsamią, integruotą ir vieningą politiką, skirtą žvejybos veiklai Bendrijos vandenyse kontroliuoti, ir taip užtikrinti veiksmingą BŽP įgyvendinimą. Apskritai naujajai kontrolės sistemai turi būti taikomi paprastumo, standartizacijos, didesnio ekonomiškumo ir mažesnės administracinės naštos principai. Šis pasiūlymas yra Komisijos tęstinės paprastinimo programos (TPP), vykdomos pagal „Reglamentavimo aplinkos paprastinimo strategiją“ dalis, kadangi juo bus siekiama viename teisės akte sutelkti kontrolės nuostatas, kurias šiuo metu galima rasti daugybėje sutampančių ir sudėtingų teisės aktų. Tai padės racionalizuoti kontrolės sistemą.

3.1. Naujas bendras požiūris į kontrolę ir inspektavimą

Pasiūlyme apibrėžta bendra sugautų žuvų kiekių inspektavimo kiekviename žvejybos grandinės etape (jūroje, uoste, transporto priemonėse ir pardavimo vietose) koncepcija ir nustatytos suderintos inspektavimo procedūros, siekiant užtikrinti vienodą naujojo kontrolės režimo taikymą. Šiomis aplinkybėmis pirmoji pagrindinė varomoji jėga yra sisteminės rizikos analizės metodas ir išsami atsekamumo sistema, kurie sudaro žuvininkystės kontrolės pagrindą. Taikant naująjį metodą bus pasinaudota visomis įmanomomis šiuolaikinių technologijų galimybėmis. Visų pirma, reikės kiek įmanoma labiau automatizuoti duomenis, ir jais naudotis vykdant išsamias ir sistemingas kryžmines patikras, siekiant nustatyti sritis, kuriose ypač didelė pažeidimų rizika. Tokiu būdu kontrolės ištekliai bus veiksmingai sutelkti į tas sritis, kuriose didelė pažeidimų rizika. Be to, šiuolaikinių technologijų naudojimas palengvins žvejams ir valdžios įstaigoms tenkančią administracinę naštą, ypač tą, kuri susijusi su kvotų skirstymu; tačiau tuo pat metu nebrangiai ir greitai bus galima susidaryti bendrą vaizdą apie žvejybos veiklą beveik realiu laiku. Todėl pasiūlyme taip pat minimos Laivų stebėjimo sistema (LSS), Automatinė identifikavimo sistema (AIS), Elektroninė duomenų perdavimo sistema (EDPS), Laivų aptikimo sistema (LAS) ir kitos naujos technologijos.

Siekiant, kad būtų atsižvelgta į naujus tam tikros žvejybos kontrolės poreikius, bus nustatytos specialios kontrolės priemonės daugiamečiams planams, saugomoms jūrų teritorijoms ir į jūrą išmetamam žuvų kiekiui kontroliuoti. Taip pat bus nustatytas nuolatinis mechanizmas, kuriuo naudojantis bus galima uždrausti tam tikrų rūšių žvejybą realiu laiku; už tai bus atsakingos valstybės narės. Kadangi žvejybos pastangų ribojimas kaip papildoma priemonė tampa vis svarbesnis, variklio galios stebėjimas, pvz., sertifikatų išdavimas, bus įtrauktas į pasiūlymą. Galiausiai, kadangi pramoginė žūklė daro vis daugiau įtakos žuvų ištekliams ir jūrų aplinkai,

[4] COM(2005) 535.

pasiūlyme numatomos šios veiklos kontrolės priemonės, pvz., sugautų žuvų kiekio registravimas.

Komisija siūlo šiuos veiksmus:

vykdyti sistemingą rizikos analizę, kuri būtų žuvininkystės kontrolės pagrindas;
vykdyti strateginį programavimą, taktinį planavimą ir mėginių ėmimo strategiją;
naudoti šiuolaikines technologijas ir išsamias duomenų tvirtinimo sistemas;
vykdyti standartizuotą ir koordinuotą inspektavimo veiklą bei procedūras jūroje ir ant kranto (įskaitant transportą ir prekybą);
įdiegti išsamią atsekamumo sistemą;
taikyti specialias kontrolės priemones daugiamečiams planams, į jūrą išmetamų žuvų kiekiui, saugomoms jūrų teritorijoms ir tam tikrų rūšių žvejybos uždraudimui realiu laiku kontroliuoti;
taikyti kontrolės priemones pramoginei žūklei kontroliuoti.

3.2. Žingsnis link teisės aktų laikymosi kultūros

Labai svarbus siūlomo reglamento tikslas – paveikti suinteresuotųjų šalių, dalyvaujančių visoje žuvininkystės veikloje (gaudyme, perdirbime, paskirstyme ir prekyboje), elgesį. Geriausiu atveju atitiktis BŽP nuostatoms ir reglamentams turėtų būti pasiekta ne tik vykdant stebėsenos ir kontrolės veiklą, bet ir laikantis bendros teisės aktų laikymosi kultūros, kai visų pramonės sektorių atstovai supranta ir pritaria, kad taikomų taisyklių paisymas jiems ilgainiui bus naudingas.

Komisija, siekdama supaprastinti ir racionalizuoti teisinį pagrindą, nori sutelkti BŽP kontrolės priemones, kurios šiuo metu yra išsisklaidžiusios daugelyje įvairių tekstų. Tai bus padaryta pasiūlyme pateikiant principus, o techniniai ir smulkūs dalykai bus nustatyti įgyvendinimo reglamentuose. Tai labai pagerins teisinį pagrindą, todėl BŽP taisyklės taps aiškesnės ir patikimesnės.

Be to, pasiryžus užtikrinti vienodą ir veiksmingą BŽP taisyklių taikymą, reikia nustatyti suderintų ir proporcingų administracinių sankcijų režimą. Svarbiausias principas – sankcija privalo būti pašalinta bet kokia ekonominė nauda, kurią būtų galima gauti pažeidinėjant teisės aktus. Be to, sankcija turi tapti pakankamai veiksminga atgrasymo priemone galimiems pažeidėjams. Atsižvelgiant į tai, pasiūlyme pirmiausia apibūdinami rimti pažeidimai; kiti pažeidimai yra jau apibūdinti pasiūlyme dėl Tarybos reglamento, nustatančio Bendrijos sistemą, kuria siekiama užkirsti kelią neteisėtai, nedeklaruotai ir nereglamentuojamai žvejybai, atgrasyti nuo jos ir ją panaikinti[5]. Toliau pasiūlyme nustatyti minimalus ir maksimalus baudų lygiai, taikytini fiziniams ir juridiniams asmenims. Be to, pasiūlyme pateikta baudos taškų už nusižengimus, kuriuos padaro žvejybos leidimo turėtojas, sistema. Panašios sistemos taikomos daugelyje šalių baudžiant už eismo pažeidimus. Jei BŽP taisyklių pažeidimai kartojasi, remiantis šiuo mechanizmu būtų galima žvejybos leidimą suspenduoti arba, esant ypač rimtoms aplinkybėms ir laikantis proporcingumo principo, jį visai atimti.

Siekiant stiprinti tiek kontrolės priemones, tiek pažeidimų atveju taikomas procedūras, numatyta, kad valstybės narės bendradarbiaus vykdydamos konkrečią veiklą, o taip pat ir

[5] COM(2007) 602.

administraciniu lygmeniu. Reforma praplečiamos valstybių narių galimybės inspektuoti viena kitos laivus visuose Bendrijai priklausančiuose vandenyse. Komisija siūlo sistemingai (pateikus prašymą arba spontaniškai) keistis informacija apie galimus pažeidimus.

Pasiūlyme laikomasi šiuolaikinio požiūrio techniniais duomenų ir informacijos perdavimo tiek tarp valstybių narių, tiek tarp valstybių narių ir Komisijos arba Bendrijos žuvininkystės kontrolės agentūros (BŽKA) klausimais. Numatoma, kad ateityje kiekviena valstybė narė visą susijusią informaciją ir duomenis apie kontrolę saugos nacionalinėje interneto svetainėje ir, priklausomai nuo informacijos pobūdžio, visa informacija ir duomenys bus laikomi visuomenei prieinamoje arba apsaugotoje svetainės dalyje, kuria per atstumą galės naudotis Komisija, BŽKA ir kitos valstybės narės. Taikant tokį būdą visi pareigūnai, dirbantys kontrolės sistemoje, turės galimybę daug lengviau ir greičiau pasinaudoti duomenimis, laikydamiesi visų esamų konfidencialumo ir asmens duomenų apsaugos įsipareigojimų.

Siekiant sustiprinti bendradarbiavimą, taip pat reikia iš dalies keisti įgaliojimus, suteiktus BŽKA, kuri pradėjo veikti 2007 m., tačiau iki šiol neturi jokių tikrų savarankiškų galių kontroliuoti ir užtikrinti, kad būtų įgyvendinamos BŽP taisyklės. Todėl ateityje šiai agentūrai bus suteikti įgaliojimai vykdyti nacionalinių kontrolės sistemų auditą ir jas inspektuoti, o jos misija bus praplėsta įtraukiant operatyvinio valstybių narių bendradarbiavimo organizavimą, į kurį įeina visų žvejybos grandinės etapų (iki mažmeninių prekiautojų) kontrolė ir inspektavimas. Be to, BŽKA galėtų padėti valstybėms narėms gerinti jų kontrolės sistemas. Siekdama šio tikslo agentūra galėtų vykdyti kontrolinių duomenų rizikos analizę ir patikras. BŽKA galėtų steigti ypatingų atvejų skyrių, kai bus nustatomas rimtas bendrajai žuvininkystės politikai iškilęs pavojus, kurio kitais būdais negalima įveikti. Jai taip pat teks svarbiausias vaidmuo kuriant integruotą ES jūrų priežiūros tinklą, kadangi agentūros duomenimis galės naudotis kitos ES institucijos ir įstaigos.

Komisija siūlo šiuos veiksmus:

supaprastinti ir racionalizuoti teisinį pagrindą;

įvesti suderintas atgrasomąsias sankcijas (įskaitant baudos taškų sistemą);

gerinti valstybių narių ir valstybių narių bei Komisijos bendradarbiavimą;

persvarstyti Bendrijos žuvininkystės kontrolės agentūros (BŽKA) įgaliojimus.

3.3. Veiksmingas BŽP taisyklių taikymas

Reforma taip pat siekiama aiškiai apibrėžti valstybių narių, Komisijos ir BŽKA vaidmenis ir atsakomybę. Tai svarbu norint racionalizuoti procedūras, išvengti substitucijų ir užtikrinti, kad Komisija, užuot įgyvendinusi smulkius valdymo sprendimus, tvirtai laikytųsi savo pagrindinio vaidmens – kontroliuoti ir užtikrinti, kad valstybės narės įgyvendintų BŽP taisykles. Be to, reikia sustiprinti Komisijos gebėjimą užtikrinti, kad valstybės narės laikytųsi Bendrijos teisės aktų. Dėl šios priežasties Komisijai privalo būti suteikti įgaliojimai veiksmingai ir proporcingai įsikišti tais atvejais, kai trūkumai, randami kai kuriose valstybėse narėse, kenkia vienodam BŽP taisyklių taikymui.

Komisijos inspektoriams bus suteiktos tos pačios galios kaip ir nacionaliniams inspektoriams. Be planuotų inspektavimų, jie taip pat galės vykdyti inspektavimus savo iniciatyva, be išankstinio pranešimo. Ypač tais atvejais, kai yra priežasčių manyti, kad yra pažeidimų taikant BŽP taisykles, siekiama, kad Komisija galėtų vykdyti nepriklausomą valstybių narių kontrolės sistemų inspektavimą ir auditą.

Jei patikrinimo metu bus nustatyta pažeidimų, valstybėms narėms bus suteikiama galimybė ištaisyti šiuos trūkumus ir pašalinti pažeidimus. Tuo tikslu Komisija, bendradarbiaudama su atitinkama valstybe nare, gali sukurti specialų veiksmų planą, kuriuo būtų nustatytos priemonės, kurių reikia imtis, kad situacija pagerėtų.

Jei yra rimto pagrindo manyti, kad valstybė narė nesiima tinkamų priemonių po to, kai žvejybos galimybės buvo išnaudotos ir iškilo rimta grėsmė, kad ištekliai nebus išsaugoti, Komisija, pasitarusi su atitinkama valstybe nare, savo iniciatyva galės uždrausti atitinkamą žvejybą.

Galiausiai, vykdant reformą bus imamasi veiksmingų priemonių, kuriomis Komisija galės užtikrinti, kad valstybės narės laikytųsi BŽP įsipareigojimų. Blogo valdymo atveju bus galima taikyti finansines priemones, tokias kaip paramos lėšų iš Europos žuvininkystės fondo teikimo sustabdymas ar Bendrijos paramos valstybių narių kontrolės išlaidoms padengti sustabdymas. Be to, tais atvejais, kai valstybė narė viršija kvotą, Komisijai turi būti suteikta teisė atimti valstybės narės viršytą žuvų kiekį iš kasmetinės kitų metų kvotos, kartu taikant atgrasomąjį baudų faktorių, arba neleisti perleisti kvotų ar jomis keistis. Šio skyriaus pabaigoje pateikiamas neatidėliotinų priemonių (pvz., žvejybos veiklos sustabdymas arba draudimas iškrauti ar rinkai tiekti žuvis ir žuvininkystės produktus) paketas, taikomas kilus rimtai grėsmei išteklių išsaugojimui.

Komisija siūlo šiuos veiksmus:

iš naujo apibrėžti ir sustiprinti Komisijos bei Komisijos inspektorių įgaliojimus;

sukurti veiksmų planus valstybėms narėms, kurioms prasčiau sekasi įgyvendinti BŽP, siekiant pagerinti BŽP įgyvendinimą tose valstybėse;

išplėsti Komisijos galimybes uždrausti žvejybą;

sudaryti galimybę taikyti finansines priemones, jei valstybė narė vykdo netinkamą valdymą;

suteikti Komisijai daugiau lankstumo netinkamo valdymo atvejais imtis kvotų mažinimo bei neleisti perleisti kvotų ar jomis keistis;

taikyti neatidėliotinų priemonių paketą.

4. KONSULTACIJOS SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS

Rengiant pasiūlymą buvo daug ir plačiai konsultuotasi su valstybėmis narėmis ir suinteresuotosiomis šalimis siekiant sužinoti jų nuomonę apie reformos reikalingumą. Šiuo klausimu buvo diskutuota 2008 m. sausio 15 d. surengtame valstybių narių žuvininkystės generalinių direktorių susitikime bei 2008 m. vasario 18 d. vykusiame neoficialiame žuvininkystės ministrų susitikime. Valstybės narės labai pritarė Komisijos atliktai dabartinės padėties analizei ir minčiai, kad reikia vykdyti esminius pakeitimus. 2008 m. balandžio 10 d. surengtas vienos dienos seminaras, per kurį buvo konsultuotasi su regionų patariamųjų tarybų bei Žuvininkystės ir akvakultūros patariamojo komiteto atstovais. Be to, 2008 m. vasario, balandžio ir gegužės mėnesiais buvo surengta keletas susitikimų su valstybių narių žvejybos kontrolės ekspertais

2008 m. vasario – gegužės mėnesiais, siekiant įtraukti visuomenę ir leisti suinteresuotosioms šalims dalyvauti diskusijoje, buvo surengta vieša konsultacija internete, ypač siekiant įvertinti reformos įtaką veiklos vykdytojams ir administracijoms. Buvo gautos 25 pastabos iš įvairių

suinteresuotųjų šalių, tokių kaip, pvz., pramonės sektoriaus asociacijų, žvejų, gamintojų, suinteresuotųjų šalių iš žuvininkystės kontrolės technologijų srities, nevyriausybinių organizacijų bei individualių asmenų. Dalyviai šią Komisijos iniciatyvą bei jos pagrindinius tikslus labai palaikė ir daugelis iš jų pateikė vertingų bei naujoviškų pasiūlymų. Visi pritarė, kad kontrolės sistemą reikia reformuoti, patvirtindami, kad Komisijos konsultacijų dokumente iškelti tikslai yra pagrindiniai klausimai bendrai vertinant reformą.

5. NUMATOMAS REFORMOS POVEIKIS IR VYKDYMO LAIKOTARPIS

Įgyvendinus siūlomą reformą bus sukurta tikrai visuotinė ir integruota BŽP kontrolės sistema, nes į ją bus įtraukti visi kontrolės aspektai – nuo tinklo iki lėkštės. Po šios reformos bus ne tik labiau standartizuotos nacionalinės kontrolės procedūros ir pagerinta galimybė kontroliuoti ir valdyti žuvininkystės išteklius, bet bus padaryti ir tam tikri reikalingi struktūriniai Bendrijos žvejybos laivynų pertvarkymai, kad būtų labiau prisiderinta prie ilgalaikių teisėtų žvejybos galimybių. Tai padės kurti visiems vienodas sąlygas veikti ES , kaip to labai prašo valstybės narės ir žvejybos sektoriaus atstovai. Kadangi, būsima kontrolės sistema užtikrins tik legalią žvejybą, dėl kvotų trūkumo ir rinkos jėgų veikimo bus sutelktas tik toks laivynas, kuriame visi likę laivai galės verstis teisėta žvejyba. Bus nutrauktas minėtas užburtas ratas, kai žvejybos laivai, norėdami išlikti rinkoje, turi viršyti žvejybos kvotas. Laikui bėgant, pertvarkius žvejybos laivyną, taip pat sumažės kontrolės ir priežiūros išlaidos, kadangi sumažės nusižengimų tikimybė žvejybos laivynui gaunant pakankamai pajamų iš teisėtos žvejybos.

Be to, naujasis kontrolės režimas labai sumažins administracinę naštą, tenkančią pramonės atstovams ir administracijoms, kadangi palengvės pramonės atstovų ir kontrolės įstaigų ataskaitų teikimo įpareigojimai. Taip pat palengvės ir pagerės valstybių narių duomenų valdymas, kadangi ateityje bus daugiausia naudojamos elektroninės sistemos.

Žvejyba mažesniais kiekiais, neviršijant nustatyto BSLK, bus labai naudinga aplinkai, nes sumažės žuvų išteklių eikvojimas. Atsistatant ir didėjant žuvų ištekliams, padidės išteklius sudarančių žuvų ir sugaunamų žuvų amžiaus pasiskirstymas. Kadangi Komisija galės greičiau ir geriau reaguoti į trūkumus, ypač žvejybos kvotų viršijimą, neatsakinga žvejybos veikla padarys mažiau žalos aplinkai. Be to, reforma turės šalutinį poveikį – mokslininkai per daug trumpesnį laiką gaus daugiau patikimų duomenų ir galės teikti geresnes mokslines rekomendacijas, kuriomis remiantis bus galima daryti geresnius ir greitesnius valdymo sprendimus. Kadangi imantis visų šių priemonių padidės biomasė ir dėl to vidutinės trukmės laikotarpiu susidarys daugiau geresnių žvejybos galimybių, pažanga aplinkos ir ekonominėje srityse turėtų būti laikoma naujos ir išsamios kontrolės sistemos taikymo pasekme. Bendra nauda taip pat padės padidinti užimtumą, ypač perdirbimo ir šalutiniuose sektoriuose. Tai padės atkurti suinteresuotųjų šalių ir visuomenės pasitikėjimą BŽP.

6. IŠVADA

Dėl paskutiniais dešimtmečiais vykstančio nuolatinio žuvų išteklių pereikvojimo ir BŽP taisyklių nepaisymo šiuo metu yra labai išeikvoti žuvų ištekliai, o žvejybos sektoriui būdingi prasti ekonominės veiklos rezultatai. Valstybės narės ir žvejybos sektoriaus atstovai pripažįsta, kad dabartinės problemos kyla dėl teisės aktų nesilaikymo, kuris padarė žalą žuvų ištekliams, ir ekonominio bei socialinio stabilumo stokos, ir labai palaiko dabartinės sistemos reformos idėją. Nors vykdant reformą pirmaisiais jos taikymo metais reikės padaryti keletą struktūrinių pakeitimų, ilgainiui bus sukurtos veiksmingesnės ir efektyvesnės žvejybos struktūros. Kadangi padidės kontrolės sistemos taikymo aiškumas bei nuoseklumas ir bus aiškiau apibrėžti bei nustatyti standartiniai suinteresuotųjų šalių vaidmenys, tai suteiks daugiau skaidrumo. Todėl BŽP labiau palaikys ir ja pasitikės žvejybos pramonės atstovai ir vartotojai, o tai būtina, kad BŽP būtų sėkmingai įgyvendinama. Didesnis visuomenės pasitikėjimas BŽP darys įtaką vartotojų elgsenai ir pasitikėjimui, kadangi jie bus labiau įsitikinę, kad perka tausų produktą.

Galiausiai, įdiegus išsamią ir nuoseklią kontrolės ir inspektavimo sistemą, visose srityse galima gauti didelės naudos ir aplinkai, ir suinteresuotosioms šalims. Tokia sistema užtikrins visiems vienodas sąlygas veikti Bendrijoje. Todėl Komisija ragina Tarybą ir Europos Parlamentą pritarti šiame komunikate siūlomai reformai. Komisija taip pat ragina visas Europos institucijas bei suinteresuotąsias šalis kartu spręsti šiuos uždavinius.